

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Haymo||nis Episcopi Hal-||berstatten[sis] Homiliarum,
nunc sexto || maiori [pro] ante hac unquam dili||gentia
excusarum, || Pars ...**

praeter omnes omnium appendices, accesserunt iam recens homiliae
aliquot piæ, ante hoc tempus excusæ nusquam

Pars Aestivalis

Haimo <Altissiodorensis>

Haimo <Halberstadensis>

Coloniae, 1551

VD16 H 222

Dominica iij. post Pascha

urn:nbn:de:hbz:466:1-39335

bit a charitate Christi? Tribulatio: an angustia: an
 fames: an persecutio, an nuditas: an gladius: Cer-
 tus sum ga neq; mors, neq; uita, neq; presentia, ne-
 q; futura, neque altitudo, neque profundum, neq;
 alia creatura poterit nos separare a charitate dei,
 que est in Christo Iesu. Et nos igitur si pro modu
 lo nostre fragilitatis in presenti uita cum aposto-
 lis contristari non renuerimus, ad illud ineffabile
 gaudium, quod ille promittebat, peruenire mere-
 bimur, quando in triobimus in conspectu domini
 in exultatione, quia (ut ait Apostolus) si fuerimus
 socij passionum, erimus & cōsolationis: & si com-
 patimur, & conregnabimus. Quod gaudiū nemo
 tollet a nobis, ga nulla uarietas, nulla tristitia, nul-
 lus met^o mortis, in æterna lætitia inueniri poterit,
 sed (sicut ait scriptura) gaudiū & lætitiā obtinebūt
 qui redempti fuerint a dño, & conuenient in Sion
 lætan'es, & lætitia sempiterna super capita eorū.

2. Cor. 2.
 Rom. 8.

Isaig. 35.

**DOMINICA IIII. POST
 Pascha, Cantate. Iacobi. I.**

Charissimi, Omne datum optimum, &
 omne donum perfectum de sursum est. Et
 reliqua.

ET generaliter de omnibus, & specialiter de
 unaquaque a deo data uirtute intelligitur.
 Potest autem & specialiter datum optimum,
 de continētia matrimonij, & donum perfectum
 de uirginitate intelligi.

Descendens a patre luminum.

Pater luminum dicitur deus, quia ab ipso, siue in-
 uisibiliū luminū, ut sunt angeli, de quib^o in princi-
 pio dixit deus: Fiat lux, siue animarū illarū, quibus

Gen. 1.

Nat. 5. ait Iesus, Vos estis lux mundi: seu uisibiliū, solis & lunæ & stellarum, generaliter omnia facta sunt. Apud quem non est transmutatio.

Exo. 5. ¶ Non enim mutabitur, q̄ dixit: Ego sum qui sum. Motus & tempus, incrementum & defectus, omni no diuina non accipit natura.

Nec uicissitudinis obumbratio.

¶ Non enim deus sicut dies post lucem obumbratur tenebris, qui semper lux, lucis creator omnis & origo est luminis.

Voluntarie enim genuit nos

per gratiam utiq̄, non naturam. Solum enim uerbum est, quod substantialiter ac proprie dicitur filius dei: ceteri autem potestate ab illo accepta, uocantur filij. Quotquot autē receperunt eū, ait E uāgēlista, dedit eis potestatem filios dei fieri.

Ioh. 1.

Verbo ueritatis.

1. Cor. 4. ¶ Veritas, deus pater. Verbum, filius est ei⁹. Siue ueritas, Christus: uerbu ueritatis, euangeliū est eius. Per euāgelium (inquit Paulus) ego uos genui.

Vt simus initium aliquod creaturæ eius.

¶ Initium creaturæ rationalis, angeli in cælo, in terra Adam, in ecclesia ueteris testamenti patriarchæ, in ecclesia Christi sanguine redempti apostoli sunt. Nam uni eorum dicitur: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meā. Quā ecclesiā apostolus Paulus nouā creaturā appellat.

Mat. 16.

Gala. 6.

Sit autē omnis homo uelox ad audiendū, tardus autem ad loquendum. ¶ Sciebat enim apostolus eos ad q̄s epistolas mittebat, primatam uerbi uoluisse tenere, & docere plusquā doceri: id eo admonet eos humilitatē seruare. Velocitas eī

audiendi, facit hominem docibilem: tarditas autem loquendi, mansuetum

Tardus ad iram.

¶ Quod naturaliter accidit, penitus uetare non potuit. Tarditatem induxit, quia ira dilata decreuit. Aliter. Tardus ad iram. i. secundum legem ueteris testamenti ad uindictam. Lex est (inquit Apostolus) ira operatur. i. oculum pro oculo, dentem pro dente. **Rom. 4**

Ira enim uiri, iustitiam dei non operatur.

¶ Ira enim uiri dicit iram hominis, que secundum testamenti ueteris usum, semper cupit exercere uindictam, & in nouo testamento scriptum est. Nolite resistere malo, non operatur iustitiam. Aliter: Ira uiri iustitiam operatur, subintelligitur ira dei que humano dicitur affectu iustitiam operari, ut in Sodomis, in Pharaone, in Aegypto, in mari rubro & in ipso Israelitico populo in deserto. Vnde Psalmographus canit: Iratus est furore dominus in populum suum: & multis in locis legimus, ubi ira dei que semper iustissimo fit examine, rectissimam operatur iustitiam. **Mat. 5.**

Propter quod abijcientes omnem immunditiam.

¶ Alii in hoc loco immunditiam, specialiter idolatriam intelligere uoluerunt. Alii fornicationem, immunditiam que fit cum mulieribus, cum masculis, cum pecudibus, & his similia. Postremo, ut generaliter de omni intelligeres malitia, addidit: **Psal. 135**

& abundantiam malitie.

¶ Sicut enim radix uirens in terra uis gulta germinat sic malitia latens in corde uitia generat.

In mansuetudine suscipite in seipsum uerbum, quod potest saluare animas uestras. ¶ **In mansuetudine, hoc est, sine ira & disceptatione suscipite per**

fidem rectam in mente pura. Infitū, a deo missura
& in mentibus nostris susceptum: ut ubi ab utraque
uit peccatum, superabundet gratia. Verbum, in-
quit, hoc est, uerbum credulitatis, uerbum euāge-
lij. Postremo, uerbum illud de quo Iohannes ait:
In principio erat uerbum, & uerbum erat apud
deum, & deus erat uerbum. Qui & saluator di-
citur, quia potest saluare animas uestras.

Ioha. 1.

DOMINICA III. POST
Pascha, Cantate. Ioh. XVI.

In illo tempore Dixit Iesus discipulis suis:
Vado ad eum qui misit me, & nemo ex uobis
interrogat me quo uadis. Et reliqua.

Frequēter ab initio
sue p̄dicationis do-
minus discipulos se
diligere ostēdit, maxime
tamē tunc affectū dilecti-
onis in eis exhibuit, cū im-
minente passionis articu-
lo, per corporalē presen-
tiā ab illis recessurus erat,
sicut idem ipse euāgelista
alibi manifestat, cū dicit:

Sciens Iesus quā uenit ho-
ra eius, ut trāseat ex hoc mundo ad patrem, cū di-
lexisset suos qui erāt in mundo, in finē dilexit eos.
Sicut em̄ doctus paterfamilias, cū in longinquā re-
gionem profecturus est, tunc maxime sibi subie-
ctos, qualiter se, uidere debeant, cōmonet: ita dñs
Iesus Christus ab apostolis corporaliter recessu-

Ioha. 3.

rus, specialiter quomodo in mundo cōuersari de
 berent, eis ostēdere dignatus est, dicens: In hoc co
 gnoscēt omnes quia mei discipuli estis, si dilectio
 nem ad inuicē habueritis. Et iterum Mandatū no
 tum do uobis, ut diligatis inuicē, & cætera his si
 milia. Ea demq; nocte qua a discipulo tradendus
 erat, non solum pedes discipulorum lauit, sed etiā
 mysterium corporis & sanguinis sui eis tradidit.
 Et cum multiplici sermone de sua ac patris diuini
 tate eis loqueretur, non solū resurrectionē, sed eti
 am suā ascensionem p̄dicere uoluit, dicens: [Vado
 ad eum q̄ misit me.] Vbi q̄rendum q̄re dicat, [Va
 do ad eum q̄ misit me.] cum alibi discipulis dixit
 se legatur. Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus
 usq; ad consummationē seculi. Sed hæc q̄stio fa
 cile eorum mentibus patet, qui in uno mediatore
 dei & hominum utranq; naturam, scilicet diuinā
 & humanā, cōfiterentur. Manet ergo cum discipulis
 p̄ diuinitatem, & uadit ad patrem p̄ humanitatē, a
 quo nunq̄ discessit per diuinitatem, sicut ipse di
 cit. Ego & pater unum sumus. Venire & abire, hu
 manitatis est: manere & esse, diuinitatis: & ideo cū
 discipulis māsit p̄ hoc, quod in principio erat uer
 bum, & uerbum erat apud deum, & deus erat uer
 bum. Vadit ad patrē p̄ hoc, q̄ uerbum caro factū
 est, & habitauit in nobis, sicut ipse alibi ait: Exiui
 a patre, & ueni in mundū. & iterū relinq̄ mundum,
 & uado ad patrem. Et iterū: Nemo ascendit in ca
 lum nisi q̄ descendit de cælo, filius hominis q̄ est in
 cælo. Quod autem subiungit, [Et nemo ex uo
 bis interrogat me, q̄ uadis,] tale est ac si diceret: Tā
 lucida & p̄clara erit ascensio mea, ut nullū uestrum
 indigeat me interrogare q̄ uadam, uidentibus cū

Ioh. 13.

ibidem

Mar. 28.

Ioh. 10.

Ioh. 16.

Ioh. 3.

Etis quod cælum ascendam. Nam cum supius itu-
 rum se ad passionem prædiceret, dicens: Filioli ad-
 huc modicum uobiscum sum, & sicut Iudæis dixi,
 quo ego uado, uos non potestis uenire, interroga-
 uit eum Petrus, dicens: Domine, quo uadis? Visa au-
 tem ascensionis gloria, non necesse habuerunt in-
 terrogare quo pergeret, quia (sicut Lucas narrat in
 Actibus apostolorum) uidentibus cunctis eleua-
 tus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Et
 cum intuerentur in cælum euntem illum, cōtinuo
 duo uiri astiterunt iuxta illos in uestibus albis, qui
 & dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in
 cælum? Hic Iesus qui assumptus est a uobis in cæ-
 lum, sic ueniet quemadmodum uidistis eum eun-
 tem in cælum. Et quia nouerat dominus quod hæc
 sua uerba tanto maiorem tristitiam in cordibus
 apostolorum generarent, quāto se uicinius ab eis
 recessurum prædicebat, adiunxit, dicens:

Sed quia hæc locutus sum uobis, tristitia
 impleuit cor uestrum.]¶ Nec em̄ absq; graui mœ-
 rore eius absentiam corporalem audire poterant,
 cuius gratia de mundo electi erāt, cuius doctrina
 instruebantur, cuius sermonibus informabātur,
 cuius miraculis iucundabantur. Et quem obicem
 & defensorem in omnibus sentiebāt, sine magno
 dolore ab eo separari non poterant. Vnde cum su-
 am passionem alibi prædiceret, prohibere uolens

Mat. 16. eū Petrus, aiebat: Propitius esto tibi domine, non
 fiat istud, nō enim decet ut filius dei gustet mortē.
 Et cum in ultima cœna recumbens diceret, Vnus
 uestrum me traditurus est, contristati ualde, corpe-

Mat. 26: runt dicere singuli: Nūquid ego sum de mine? Sed
 eorum hanc tristitiam pius magister benigna con-

ratione lenire curauit, dicens:

Ego ueritatem dico uobis, expedit uobis
ut ego uadam. ¶ Ac si diceret: Ego q̄ ueritas sum,
ueritatem uobis dico. Necessē est ut hęc forma ser-
ui, quam in me cernitis, quam syncero amore dili-
gitis, a uestris conspectibus corporalibus subtra-
hatur, ut formam diuinitatis in me perfectius in-
tueri ualeatis, sicut ipse alibi dicit: Si diligeretis me, **Ioh. 14.**
gauderetis utique, quia uado ad patrem, quia pa-
ter maior me est. Unde recte subditur:

Si autem non abiero, paraclētus non ueni-
t ad uos; si autem abiero, mittā eum ad uos.

¶ Nunquid poterat dare sp̄m̄ sanctum in terris
cum manifeste legatur post resurrectionē, quoni-
am insufflauit & dixit, Accipite sp̄m̄ sanctum? Po-
terat utiq̄. Sed quandiu apostoli deum hominē se
cum conuersantem, conuescentem, colloquentem
habebant, eius præsētia delectati, minus ad scien-
dam diuinitatem oculos mentis erigebant. Post-
quam autem dominicum corpus ad patris dexte-
ram collocatum nouerunt, illo totum sp̄m̄ desi-
derium trāstulerunt, quo caput p̄cessisse cogno-
uerunt, iuxta illud q̄d alibi a domino dicitur: Vbi **Mat. 6.**
est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Et iterum: **Luc. 17.**
Vbi fuerit corpus, illuc cōgregabuntur & aquilæ.
Et ideo tanto perfectius sp̄m̄ sanctum post ascen-
sionem accipere uisibiliter meruerunt, quanto in
eius amore amplius exarserunt: & hoc est q̄d ait,
[Si ego nō abiero, paraclētus nō ueniet ad uos.]
Bene autē sp̄s paraclētus nominatur. paraclytos
em̄ græce, latine consolator siue aduocatus dicitur.
Bene consolator dicitur, qui nō solū tunc cor

da apostolorū de dñi absentia mœrentia consola-
ri dignatus est, sed etiā quotidie pro peccati p-
etratiōe lugentibus, dū spem p̄mittit uenig, maxi-
mā consolationē tribuit. Cuius cōsolatiōis ope se
subleuatum nouerat, qui dicebat: Consolationes

Psal. 93. tuæ dñe lætifica uerunt animam meā. Pro q̄ in gra-
co legitur. *ἐὶ παρηλάρισσος σὺ, ἐν ἡμέταις τῶν ψυχῶν μου.*

Psal. 118. Et iterum. Memor fui iudiciorum tuorum dñe a
seculo, & consolatus sum. Recte etiam idē sp̄i-
tus aduocatus dicitur, q̄a pro nostris excessibus

Rom. 8. quotidie patrem interpellat, sicut ait Apostolus:
Nam q̄d oremus, sicut oportet nescimus, sed ipse
spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabi-
libus. Quantum autem de eiusdem spiritus dono
apostoli p̄fecturi essent manifestatur cū subditur:

Et cum uenerit ille, arguet mundum de
peccato & de iustitia & de iudicio. ¶ Manifestū
est autem q̄d dominus Iesus Christus per semet-
ipsum mundū, id est, amatores mundi, de peccato
& de iustitia & de iudicio redarguit. De peccato re-

Ioh. 15. darguit eos, q̄a in eum credere noluerunt, de qui-
bus alibi ait: Si nō uenissē & locutus fuissē eis,
peccatum nō haberent. Nunc autē excusationē de

peccato suo non habent, quia uiderunt me, & odio
habuerunt me gratis. De iustitia redarguit eos, q̄a
iustitiam & simplicitatem apostolorum imitari no-
luerunt. Ad quorum comparationē recte iudican-
dī sunt, quibus ipse ait: Si ego in Beelzebub eicio

Luc. 11. dæmonia, filij uestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudi-
ces uestri erunt. De iudicio redarguit eos, q̄bus cū
diabolum iam iudicatum ostēdisset, dicens. Videbā

Luc. 10. satanam sicut fulgur de cælo cadentē, magis sub
eius durissimā seruitute manere uoluerunt, quā ad

liberatoris leue iugum transire. Sed quod domi-
 nus per semetipsum in unagere Iudeorum fecit, hoc
 spiritum sanctum promittit facturum in uniuersas
 gentes per predicationem apostolorum. Redarguit enim
 spiritus sanctus mundum (i. mundi amatores) per
 apostolos de peccato, quando incredulitatem infidelium
 condemnauit, sicut per apostolos spiritus sanctus non
 credentibus dicit: Vobis quidem oportuerat primum
 loqui uerbum dei, sed quare repellitis illud, & indignos
 uos iudicatis aeternae uitae, ecce conuertimur ad
 gentes: Et pulchre in primordio dominus peccatum
 incredulitatis, quasi speciale posuit, quia sicut fides origo
 est omnium uirtutum, sic incredulitas fundamentum
 omnium uitiatorum: & sicut iustus ex fide uiuit, sic qui
 non credit, iam iudicatus est.

Act. 13.

De iustitia uero, quia ad patrem uado, & iam non
 uidebitis me. Sicut iustitia apostolorum in eo maxime
 comprobata est, quod cum qui est humilem hominem
 uiderant, sublimem deum crediderunt: sic & iustitia
 ceterorum fidelium in hoc laudabilis apparet, quod eum
 qui em corporaliter non uident, mente diligunt & credunt.
 Unde bene dicitur [De iustitia uero quia ad patrem uado, & iam
 non uidebitis me] Quod est dicere Non me uidebitis
 mortalem, corruptibilem, esurientem, sitientem, qualem
 me uidere adhuc possunt reprobi. Sed uidebitis me
 immortalem, incorruptibilem, qualem me uidere potuerunt
 soli oculi iustorum. De iustitia ergo redarguit illos
 spiritus sanctus, quos iustorum bona opera imitari piget,
 qui cum deum corpore non uident, cum tamen se bonis
 operibus diligere ostendunt.

novissimis eorum. Docebit vos ergo omnem veritatem, quia quod minus quisque fidelis de deo intelligit, in futura vita perfectius spiritus sanctus intelligere faciet: quia (sicut ait Apostolus) nunc videmus per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Vel certe quod ait, [docebit vos omnem veritatem,] id est, diffundet in cordibus fidelium veritatem vel charitatem, per quam doceat amare omnem veritatem. Et quia patris & filii eiusdemque spiritus sancti una est substantia & una divinitas, recte subditur:

Non enim loquetur a semetipso

¶ Non loquetur spiritus sanctus a seipso, quia a patre & filio procedit, & quibus est una essentia atque una natura, non possunt dividi, ut unus sine altero loquatur: sed quod loquitur pater, loquitur filius, loquitur spiritus sanctus. Vnde & sequitur:

Sed quaecumque audierit, loquetur.

¶ Audiet scilicet a patre a quo est non temporaliter, sed aeternaliter, non visibiliter, sed invisibiliter. Loqui enim spiritus sancto, est occulta inspiratio mentes nostras docere, iuxta quod dominus alibi ait: Spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis, & nescis unde veniat aut quo vadat. Quod autem subiungit,

Et quae ventura sunt, annuntiabit vobis, patet iuxta litteram, quia frequenter fidelibus spiritus sanctus futura annuntiavit, quibus mysterium prophetandi dedit. Sed quod cunctis fidelibus generaliter convenit, spiritus sanctus futura annuntiat: quia omnes quos repleverit, ad amandam vitam aeternam quae futura est, inflammat. De quo adhuc subditur:

Ille me clarificabit.

1. Cor. 13

Ioh. 3

Act. 2.
& 4.

Act. 2.]

¶ Clarificauit spiritus sanctus filiū, qñ omnem timorem a cordibus apostolorū expulit, & ad unigenitum dei filium predicandum idoneos reddidit, sicut scriptum est in Actibus apostolorum: Repleti sunt omnes spūs sancto, & loquebantur uerbū dei cū fiducia. Clarificauit etiā spūs sanctus filiā, qñ ab eo missus, sicut fuerat pmissus, die Pentecoste sciētiam omnium linguarum apostolis tribuit. Vnde in Actibus Apostolorum legitur: Et repleti sunt omnes spiritu sancto, & cœperunt loqui uarijs linguis, prout spiritus sanctus dabit eloqui illis. Clarificauit etiā filium, cum predicatorum filij tantis actualibus uirtutibus adornauit, ut uniuersus orbis ad eius credulitatem concurreret. Quod autem ait:

Quia de meo accipiet, & annūciabit uobis, subaudiendum est, de meo patre. Qui enim de nullo fit, de nullo procedit, solus est pater. Filius autē a seipso non esse dicitur, quia a patre natus est. Spiritus sanctus a patre accipere dicitur, quia a patre & filio indiesibiliter procedit. Vnde & sequitur:

Omnia quæ habet pater, mea sunt.

¶ Et ideo dixi [quia de meo accipiet, & annūciabit uobis.] Id est, nota ea uobis faciet.

DOMINICA QUINTA

Post Pascha, Vocem iucunditatis, Iacobi I.

tis, Iacobi I.

Charissimi, Estote autem factores uerbi, & non auditores tantum, fallentes uosmet ipsos. Et reliqua.

Verba diuina factis nos oportet adimplere, si ad caelestia regna uolumus peruenire. Iacobus apostolus nos in praesenti lectiōe, ut